
raziskovanje interakcije med slišiči-
mi in neslišiči in se s tem tudi uvrš-
ča v širše področje tolmačenja. Pred-
vsem pa je monografija postavljena
v luč odpravljanja demokratičnega
primanjkljaja v slovenski družbi, kar
so poudarjali že avtorji posameznih
prispevkov s področja tolmačenja za
skupnost.

Zanimivi prispevki interdiscipli-
narno odpirajo pogled na raznovr-
stne potrebe po tolmačenju in oblike
dela tolmačev in so pomembni tako
za strokovno kot za širšo javnost. Po-
leg obravnavanja precej raziskanega
področja konferenčnega tolmače-
nja prinaša monografija *Slovensko
tolmačeslovje* tudi vpogled v manj
prestižna, pa kljub temu izredno po-
membna področja tolmačenja za
skupnost v azilnih domovih in na
kriznih območjih ter daje slutiti nov
pristop v globaliziranem svetu, kjer
se angleščina vedno bolj uveljavlja
kot lingua franca in s tem zmanjšuje
pomen konferenčnega tolmačenja.
Predvsem z zadnjim delom, obrav-
navo tolmačenja za skupnost, mono-
grafija odpira nove vidike tolmačenja
in možnosti zaposlovanja tolmačev v
prihodnosti. Nikakor pa nista nepo-
membna tudi prva dva dela knjige, ki
nakazujeta smernice za nadaljnje raz-
iskovanje tako v didaktiki in metodi-
ki pouka tolmačenja kot v strategijah
konferenčnega tolmačenja ter pou-
darjata pomembnost prehajanja med
teorijo in prakso.

Erich PRUNČ
Karl-Franzens-Universität Graz,
Gradec

Špela Vintar (ur.)

**Slovenski prevodi skozi
korpusno prizmo**

Znanstvena založba FF, Ljubljana
2013, str. 212, 50,00 EUR
(ISBN 978-961-237-565-2)

Od svojih začetkov v prvih letih za-
dnjega desetletja prejšnjega stoletja se
je korpusno usmerjeno prevodoslov-
je uveljavilo kot integralni del ling-
vistično usmerjene translatologije. Z
njim je tudi pri jezikoslovno usmerje-
nih raziskovalcih povezan premik od
normativnega k deskriptivnemu pri-
stopu. Razvoj korpusne lingvistike je
zaradi lažjega in hitrejšega dostopa k
zmogljivi strojni in programski opre-
mi omogočal tudi demokratizacijo
raziskovalnega dela in tako tudi manj-
šim in ekonomsko šibkejšim družbam
omogočil, da se enakopravno vključi-
jo v raziskovalne procese.

V zborniku je združenih 9 razprav,
ki so povezane z nastankom in upo-
rabo slovenskega prevodoslovnega
korpusa SPOOK (Slovenski PrevOd-
Oslovni Korpus). Korpus zajema 95
leposlovnih del (23 izvirnih sloven-
skih romanov, ostalo pa so tujejezič-
na besedila in njihovi prevodi v slo-
venščino). Korpus je nastajal v okviru
projekta *Slovensko prevodoslovje – vi-
ri in raziskave*, ki je od maja 2009 do
aprila 2012 pod vodstvom Špele Vin-
tar potekal na ljubljanski Filozofski
fakulteti v partnerstvu z Institutom
Jožefa Stefana.

V uvodnem članku *Vzporedni korpus SPOOK: označevanje, zapis in iskanje terminoloških virov* Tomaž Erjavec kratko in nazorno predstavlja nastajanje, tehnične in vsebinske značilnosti korpusa ter možnosti njegove uporabe. Uvodnemu prispevku sledijo posamezni prispevki, ki so urejeni po jezikovnih parih in raziskovalnih problemih.

Na osnovi slovensko-angleškega podkorpusa Nataša Hirci ugotavlja pogostost vzročno-pojasnjevalnega izraza *namreč* v izvirnih in prevodnih besedilih ter ga povezuje z vprašanjem njihove eksplicitnosti in implicitnosti. Pri tem je jasno zaznavno tudi avtoričino prizadevanje za preseganje zgolj slovarskih ustreznici pri prevajalskem delu in za zavestnejšo uporabo strateško učinkovitejših prijemov.

Korpusni pristop je zelo pripraven tudi za *analizo distribucije* samostalnika *človek* v generični in specifični rabi. Kot ugotavlja Neža Pisanski Peterlin na osnovi angleško-slovenskega podkorpusa, bi razlike, ki jih je glede rabe samostalnika *človek* mogoče ugotoviti med izvirnimi in prevodnimi besedili, utegnile biti pogojene v jezikovnih interferencah. Za nadgradnjo te hipoteze predlaga primerjalne študije z ostalimi jezikovnimi pari.

Pri neosebni glagolski obliki deležja je – kot v knjigi o tem izčrpno poroča Tamara Mikolič Južnič – bilo potrebno precej ročne poravnave, da se iz korpusa izluščijo ustrezni primeri. Kot gradivo sta avtorici služila podkorpus izvirnih slovenskih besedil

in podkorpus prevodnih besedil z jezikovnim parom slovenščina-italijanščina. Pri tem pride avtorica do na prvi pogled presenetljive ugotovitve, da pogostnost deležja v slovenščini, prevedeni iz italijanščine, ni izrazito pogojena s prisotnostjo neosebne glagolske oblike v italijanskih izvirkih, saj le malo več kot 40% deležij tudi dejansko odslikava neosebne glagolske oblike v italijanščini. Daleč najpogosteje se po avtoričinem mnenju pojavljajo deležja kot prevodi odvisnikov, zlasti načinovnih. Podroben prikaz vrst sintaktičnih struktur, prevedenih v slovenščino z deležjem (tabela 6), pa bralca opozarja na količinsko razsežnost uporabljenega korpusa, saj pri podrobni razčlenitvi tega redkega fenomena le z nekaterimi primeri v posameznih kategorijah ne moremo dobiti znanstveno relevantnih rezultatov. Dejstvo, da se v leposlovnih delih, prevedenih iz italijanščine, deležje pojavlja precej redkeje, in sicer približno pol manjkrat kot v izvirnih besedilih, avtorica upravičeno pripisuje vplivu hiperkoretnosti.

Adriana Mezeg je za potrebe svojega doktorskega študija zgradila prvi samostojni francosko-slovenski vzporedni korpus *FraSloK*, ki je bil pozneje vključen v skupni korpus *SPOOK*. *FraSloK* je obstajal iz dveh podkorpusov: podkorpusa publicističnih besedil, sestavljen iz 300 besedil časnika *Le Monde diplomatique* in njegove slovenske različice, ter iz podkorpusa izvirkov in prevodov dvanajstih sodobnih francoskih romanov, objavljenih med letoma 1995 in 2008. Zaradi tovrstne dvojne provenience

je korpus še posebej primeren za analizo zvrstne pogojenosti analiziranih pojavov. Na tem korpusu temelji tudi avtoričina analiza francoskih pridevniških polstavkov, ki bi zaradi strukturnih razlik med francoščino in slovenščino bila še posebej zanimiva s kulturološkega in prevajalsko-strateškega vidika. Slovenska jezikovna in prevodne norme namreč bolj ali manj rigorozno zahtevajo njihovo amplifikacijo in s tem upoštevanje kulturnega in kognitivnega ozadja bralcev. Zato bi morda navedene primere veljalo osvetliti še s tega vidika. Samo računalniško in deloma ročno 'luščenje' slovnične kategorije pridevniških polstavkov je pokazalo že omenjeno zvrstno pogojenost, saj literarni korpus vsebuje 35% več primerov pridevniških polstavkov od publicističnega korpusa. V podrobni analizi prevajalskih strategij, ki jih avtorica ponazarja z didaktično dobro izbranimi primeri, spet ugotavlja pomembne razlike med literarnimi in neliterarnimi besedili, znotraj literarnih besedil pa med posameznimi avtorji. Stopnja skladenjska eksplicitacije znaša, kot ugotavlja avtorica, pri prevodih iz publicističnega podkorpusa 86%, pri besedilih iz literarnega podkorpusa pa 82%, kar bi narekovalo podmeno, da je normativni pritisk v literarnih besedilih manjši, semantični prostor in s tem intendirani prostor interpretacije pa večji. Analiza pomenske vrednosti, ki se s eksplicitacijo pripisuje pridevniškim polstavkom, je pokazala manjše razlike med literarnimi in neliterarnimi besedili, kot bi pravzaprav pričakovali.

S pomočjo istega korpusa je Mojca Schlamberger Brezar raziskovala distribucijo slovenskih ustreznih francoskega veznika in povezovalca *mais*. Pri tem je izhajala iz hipoteze, da se prevajalci pri izbiri veznikov kot prevodnih ustreznih *mais* ravna predvsem po svojem lastnem okusu in stilu pisanja oziroma prevajanja. To hipotezo je potrdila s statistično podkrepjenim pregledom prevajalskih rešitev in pri tem ugotovila jasne preference prevajalcev za določene veznike, ki s tem prekrivajo izhodiščno zvrstno opredeljenost posameznih prevodov.

Darja Fišer in Kristina Bizjak v monografiji poročata o prizadevanjih za razvijanje *wordneta* za slovenščino (sloWNet) po zgledu angleškega *Wordnet*, najobsežnejše leksikalne zbirke, ki je začela nastajati v 80. letih prejšnjega stoletja na Oddelku za psihologijo na Univerzi v Princetenu. V njej so avtosemantični leksemi (samostalniki, glagoli, pridevniki in prislovi) razčlenjeni v t.i. sinsete, se pravi nize kognitivnih sinonimov, ki se uporabljajo za izražanje istega pojma. Sinsetom so poleg domenskih oznak pogosto dodani tudi primeri rabe, njihove semantične in leksikalne relacije pa povezane v nazorno semantično mrežo. V prvi fazi so bili v sloWNet avtomatsko inducirani slovenski sinseti iz že obstoječih leksikalnih virov. Naslednji korak je obsegal prizadevanja za širjenje gesel in identifikacijo nezanesljivih literalov z uporabo referenčnega korpusa FidaPLUS. Za semantično označevanje besed in za primerjavo medjezikovnega

ujemanja pojmov pa je bil uporabljen korpus SPOOK. V analitičnem delu prispevka primerjata avtorici slovenski in angleški wordnet s pomočjo leksikalne in semantične analize angleško-slovenskega delnega korpusa, sestavljenega iz 4 literarnih besedil in njihovih slovenskih prevodov. Obe analizi naj bi služili evalvaciji v slowNet že doseženega, obenem pa naj bi nakazali z analizo posebej občutljivih primerov tudi smer nadaljnega razvoja.

Špela Vintar v poglavju z naslovom *Ptičji pogled na leksikalno ustvarjalnost v slovenskih prevodih* s pomočjo spoznanj slovenske korpusne lingvistike z GIGAFIDO-m in prevajalskim korpusom SPOOK dokazuje, da prevajalci s svojo ustvarjalnostjo nikakor ne zaostajajo za avtorji izvornih besedil. Kot merilo ji služi njihova inovacijska sposobnost in kreativnost, ki se med drugim odražata v številu enopojavnic, torej v dejavniku, ki ga je s pomočjo metod korpusne lingvistike dokaj lahko identificirati in kvantificirati. V nasprotju z ustaljenim prepričanjem, da je niveliranje izraza ena izmed prevajalskih univerzalij, ugotavlja, da je delež enopojavnic v prevajalskem korpusu celo višji kot v korpusu z izvornimi besedili. Podobno velja tudi za besede, ki se pojavljajo samo v enem delu, in za produktivnost posameznih obrazil. Oboje bi po mnenju avtorice predvsem pri besedilih, zbranih v angleško-nemškem podkorpusu, govorilo celo o nekoliko večji ustvarjalnosti pri prevajalcih. Vendar je avtorica dovolj previdna, da ugotovitev takoj

relativizira in jo pripisuje žanrski neuravnoteženosti korpusa. Nasprotno sliko pa dajejo frekvence slovenskih slengizmov, pogovornih izrazov in narečnih besed, glede katerih izvorna besedila prednjačijo pred prevodi. Za tako ugotovitev je treba izvesti presojno na podlagi numeričnih podatkov, kar je avtorica dovolj uspešno tudi naredila.

Prispevek Mojce Šorli *Pragmatični pomen in semantična prozodija v medjezični perspektivi: primer slovenščine in angleščine* se po svoji naravnosti nekoliko razlikuje od ostalih prispevkov. Metodološko gre za zelo lep primer dosledne mikroanalize leksikalnih enot za izraz *postati rdeč*. Avtorica je skušala ugotoviti, v kolikšni meri se na videz ustrezni elementi posameznih paradigem v svojih strukturnih in besedilnih značilnostih tako formalno kot funkcijsko ujemajo s elementi paradigem v angleškem jeziku.

Z navedenimi devetimi članki se zbornik s svojo metodološko pestrostjo tako v domačem kot v mednarodnem kontekstu uspešno uvršča v vrh lingvistično usmerjene in opisne translatologije. Posamezni prispevki se z ustrezno metodologijo in z veliko zavzetostjo ukvarjajo s širokim spektrom jezikovnih, prevajalskih in prevodoslovnih problemov. Korpus SPOOK pa bo, ko bo tudi količinsko dosegel relevantno velikost, dal slovenskim prevodoslovcem v roke konformno in zmogljivo analitično orodje. Skupaj s korpusom GIGAFIDA, ki vsebuje že 1,2 milijarde besed in tako zdaleč presega uveljavljene

korpuse, kot so *The Bank of English* s 650 milijoni besed, ustvarja perspektivno in konkurenčno raziskovalno okolje, v katerem se bo sorazmerno majhna slovenska translatološka skupnost tudi v bodoče lahko uveljavljala v lingvistično-prevodoslovni znanosti.

Nejc HOČEVAR, Jan KOVAČIČ,
Martin RETELJ
Fakulteta za družbene vede,
Univerza v Ljubljani

Boštjan Udovič

**Zgodovina (gospodarske)
diplomacije**

Založba Fakulteta za družbene vede
(knjižna zbirka Acta diplomatica),
Ljubljana 2013, str. 332, 25,00 EUR
(ISBN 978-961-235-665-1)

Knjiga *Zgodovina (gospodarske) diplomacije* je novo in dobrodošlo gradivo s področja diplomacije, ki predstavlja svež veter v slovenskem znanstveno-akademskem prostoru. Avtor se v monografiji sprehodi skozi izbrana poglavja svetovne zgodovine, ki jih obravnava z vidika diplomacije. Cilj znanstvenega dela je podrobneje osvetliti tudi gospodarski vidik diplomacije, s pomočjo katerega avtor razlaga potek zgodovinskih dogodkov tako v svetu kot tudi v Sloveniji. Ambiciozno zastavljen uvod obetavno napoveduje analizo diplomacije skozi preplet njene politične in gospodarske komponente, čemur avtor spretno sledi skozi knjigo in kritično izbira zgodovinske mejnike

in dejavnike, ki prikazujejo razvoj in vlogo diplomacije na splošno in tudi z gospodarskega vidika. Monografija poskuša celostno in znotraj nekaterih omejitev dokaj temeljito obravnavati razvoj diplomacije, zato je avtor analizo omejil zgolj na izbrana obdobja iz zgodovine, ki so obravnavana zadosti natančno, da besedilo sledi zastavljenim ciljem. Na določenih mestih so nekateri vidiki tematike vrednoteni zelo splošno, kar bi bilo v morebitni dopolnjeni izdaji dobro odpraviti. Dodana vrednost poglavij so tudi izčrpne sprotne opombe, ki bralcu odpirajo širši kontekst obravnavanih dogodkov. Njihova izčrpnost je po drugi strani lahko tudi njihova (morebitna) pomanjkljivost, saj lahko zaradi številnosti bralčevo pozornost preusmerijo stran od glavne tematike.

Kljub omejenemu naboru dostopnih podatkov o zgodovini (gospodarske) diplomacije v svetovni literaturi avtor dobro prikazuje organiziranost, namen in potek diplomacije med državami starega veka. Že v uvodu je namreč naznanjeno, da je raziskovanje odnosov, ki so v tistem času tvorili diplomacijo, zelo težavno zaradi omejenosti in pomanjkanja virov. Avtor zato najde smiselno rešitev; bolj kot s samo (gospodarsko) diplomacijo se ukvarja z diplomacijo v širšem pomenu s poudarkom na njeni simbolni vlogi – položaju protokola in ceremoniala ter pogojev za sprejem v službo odposlanca.

V poglavju o antični diplomaciji se bralec sprehodi mimo poslednjega 'mejnika progresivnega razvoja diplomatskega obnašanja držav' (str. 48),